OSOBNÉ SPRÁVY

ANTONÍN MAREŠ JUBILUJE

Náš dlhoročný prispievateľ a veľký protialkoholický bojovník Antonín Mareš sa 21. 11. 1989 dožil vzácnych deväťdesiatin.

Narodil sa v Batelově na Horácku Českomoravskej vysočiny. Po vychodení meštianky pracoval ako robotník v textilke. Ani nie dvadsaťročný zoznamuje sa s Ottom Rydlom a spolu burcujú robotnícku triedu k organizovaniu sa v socialistických organizáciách, agituje medzi vojakmi a je väznený. Poverený komunistickou stranou stáva sa vedúcim krajského sekretariátu Proletkultu v Třebíči, spolupracuje so Šmeralom a s poslancom Mertom, stáva sa redaktorom Jiskry, členom krajského výboru strany, okresným vychovávateľom Federovaných robotníckych telocvičných jednôt. Pochvalne sa o ňom vyjadruje Ing. Solar, tajomník abstinentského zväzu, prof. Zděnek Nejedlý, prof. Fouska. A. Mareš sa intenzívne vzdeláva a tak popri kultúrnej a politickej práci stále prednáša po celej Vysočine, spolu s O. Rydlom zakladá robotnícke krúžky, píšu stovky protialkoholických článkov do rôznych časopisov v celej republike. Zahraničná tlač pochvalne píše o A. Marešovi nielen v susedných štátoch, ale aj v Amerike. V dvadsiatych rokoch sa zoznamujú A. Mareš a O. Rydlo so zakladateľom českého abstinentského hnutia Jozefom Hybešom, ktorý ich v protialkoholickom boji podporoval, presadzujú premietanie protialkoholických filmov. V r. 1925 je A. Mareš povolaný komunistickou stranou do Kladna za vedúceho tajomníka. Tu spolupracuje s prvým predsedom českej komunistickej strany ešte v Rusku Alojzom Munom a poslancami kladnianskeho kraja A. Zápotockým a B. Šmeralom.

R. 1928 odchádza A. Mareš do Prahy, kde pôsobí ako funkcionár v rôznych družstvách, pracuje v pražskej „Včele". Veľa píše, prednáša a stáva sa členom ústredného výboru Čs. abstinentského zväzu, Združenia abstinentov-socialistov a členom českého zemského výboru. Hojne píše do rôznych novín a do všetkých abstinentských listov nielen v Prahe, ale aj v Brne, organizuje vlastivedné zájazdy po celej republike, robí účtovnícke kontrolné revízie v národných podnikoch. V r. 1948 sa A. Mareš stáva ústredným tajomníkom Čs. abstinentského zväzu a neúnavne všetkými prostriedkami bojuje proti alkoholizmu, vedie školenia protialkoholických pracovníkov, píše letáky, plagáty, propaguje ovocné šťavy a prednáša po celej republike.

Súhrnom možno povedať, že A. Mareš napísal a predniesol stovky a stovky prednášok a článkov s protialkoholickou tematikou, veľa brožúr, veľa životopisov iných protialkoholických pracovníkov. Jeho literárne práce sú uložené v tridsiatich múzeách.

Antonín Mareš celý život bojoval za ozdravenie národa a ešte i dnes pracuje, zaoberá sa históriou robotníckeho hnutia. Nášmu dlhoročnému prispievateľovi prajeme ešte veľa sily, zdravia a elánu do života, vďaka mu za jeho spoluprácu v našom časopise.

V. Turčeková

ZOMREL JUDr. NORBERT DUKA ZÓLYOMI, CSc.

Čas sa naplnil, odišiel veľmi dobrý a vzdelaný človek.

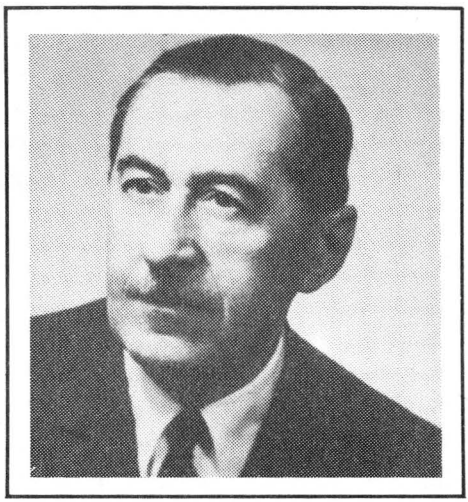
JUDr. N. Duka Zólyomi, CSc., sa narodil 10. 8. 1908 v Ostrihome. Maturoval v Bratislave r. 1925, Právnickú fakultu UK ukončil doktorátom r. 1929, Filozofickú fakultu UK (filozofiu, históriu, francúzštinu, taliančinu) ukončil r. 1934. Do roku 1945, pôsobil ako právnik. R. 1954 ukončil štátnou skúškou odbor klavír a r. 1961 ukončil konzervatórium odbor akordeón. Od r. 1954 do r. 1969 pôsobil ako učiteľ hudby.

Dejinami medicíny, vrátane dejinami alkoholizmu sa zaoberal od r. 1961. V roku 1970

obhájil na Lekárskej fakulte KU v Prahe hodnosť kandidáta historických vied pre dejiny medicíny a zdravotníctva. Vtedy už mal za sebou veľmi bohatú publikačnú činnosť doma i v zahraničí. Od r. 1969 pracoval na našom Oddelení dejín vied a techniky Ústavu historických vied SAV (v našom vedeckom zborníku uverejnil prvý príspevok v r. 1966). Od zrodu Slovenskej spoločnosti pre dejiny vied a techniky pri SAV bol jeho aktívnym členom, v rokoch 1971 až 1974 aj tajomníkom sekcie pre dejiny medicíny, farmácie a zdravotníctva v jej výbore.

U dr. Duku som vždy obdivoval, ako rýchlo sa zorientoval v dejinách vedy a medicíny ako pre neho novom odbore, ako dokázal postihovať v tejto disciplíne základné historické vývojové trendy a súvislosti nielen v slovenských a maďarských reláciách starého Uhorska, ale aj v kontextoch stredoeurópskych, európskych i svetových. Mal veľký talent vedca-historika, ktorý ako by sa v ňom za desaťročia práce v iných oblastiach bol naakumuloval, narastal a potom ho nútil k obdivuhodnej aktivite. Poznal som jeho literárnu produkciu, ale jednako, keď som listoval už uzavretú bibliografiu jeho prác, doslova som užasol. Bol ako meteor. Ako by bol chcel ako historik medicíny a zdravotníctva dobehnúť svoj subjektívny stratený čas. V podstate od polovice šesťdesiatych rokov – pritom v r. 1974 odchádza na dôchodok – do polovice osemdesiatych rokov napísal 236 prác z dejín medicíny a zdravotníctva v chronologickom rozpätí dejín od stredoveku do počiatku nášho storočia (a predtým 40 iných prác). Pravda, sú tam aj drobné populárne články, ale aj veľké monografické práce, bibliografie a potom desiatky a desiatky vedeckých štúdií. A to všetko za krátkych dvadsať rokov!

V čele jeho prác je knižná nemecká monografia, ktorá vyšla vo vydavateľstve SAV VEDA, o jednom zo zakladateľov verejného zdravotníctva – dnes sociálnej hygieny, bratislavskom mestskom lekárovi Zachariášovi Gottliebovi Husztom z prelomu 18. a 19. storočia. Z rozsiahlej Bibliografie k dejinám medicíny, veterinárneho lekárstva, farmácie a zdravotníctva na Slovensku 1850 – 1920 tlačou vyšla iba časť Balneologická bibliografia Slovenska 1850 – 1920, stále sa však snažíme, aby vyšla v rámci Spoločnosti dejín vied a techniky pri SAV celá táto bibliografia. Pre rozvoj disciplíny Dejiny medicíny a zdravotníctva na Slovensku je prepotrebná. Spolupracoval ako externý pracovník na Encyklopédii Slovenska a na Österreichisches Biographisches Lexikon

(vydáva Rakúska akadémia vied) a v rukopise ostala aj jeho monografická práca Vývoj verejného zdravotníctva v slobodných kráľovských mestách Svätý Jur, Pezinok a Modra v dobe feudalizmu, deponovaná ako majetok a prístupná v Štátnom oblastnom archíve Bratislava.

Z jeho štúdií má charakter monografie aj rozsiahly uzavretý seriál, ktorý v 30. pokračovaniach v rokoch 1976 – 1982 vychádzal v odbornom časopise Protialkoholický obzor Problém alkoholu a alkoholizmu v slovenskej literatúre. Je to cenný príspevok nielen k dejinám boja proti alkoholizmu na Slovensku a dejinám zdravotníctva, ale aj obohatenie sociálnych a zdravotníckych dejín Slovenska.

Príspevky dr. Duku, predovšetkým štúdie, vychádzali v slovenčine, maďarčine, nemčine, angličtine, francúzštine, ruštine i taliančine vo vedeckých časopisoch z dejín vied a techniky, z dejín medicíny a zdravotníctva, i čisto lekársko-zdravotníckych doma i v zahraničí, ako aj v zborníkoch národných i medzinárodných kongresov z dejín medicíny a zdravotníctva. Bol členom Societé Internationale d'histoire de la médicine – v celej Európe i Kanade.

JUDr. N. Duka Zólyomi, CSc. za krátky čas sa vypracoval na európsky uznávaného odborníka v dejinách medicíny a zdravotníctva a stal sa aktívnym účastníkom medzinárodných kongresov v Československu, Maďarsku, NDR, NSR, Rakúsku, Rumunsku, Bulharsku, v Siene v Taliansku, v Züriche, Londýne a inde. Organizátori ho nezriedka pozývali na vlastné náklady, aby predniesol svoj odborný príspevok. Mal obdivuhodné nadanie na cudzie jazyky, čo mu uľahčovalo jeho vedeckú prácu i me-

dzinárodnú komunikáciu. Ovládal slovom a písmom slovenčinu, češtinu, maďarčinu, nemčinu, francúzštinu, taliančtinu, vynikajúco latinčinu, ďalej angličtinu, ruštinu, gréčtinu, ale i u nás neobvyklú švédčinu a rumunčinu.

Naposledy som sa s nebohým pracovne stretol v našom veľkom kolektívnom diele Priekopníci vedy a techniky na Slovensku. Druhý zväzok vyšiel vlani. Nie sú tam zaradení iba vedci-Slováci, ale aj Nemci, Maďari, Česi i iní, ktorí prispeli k rozvoju vedy u nás. Dr. Duka spracoval desať osobností. Napr. jedna z nich, lekárnik Daniel Wagner, rodák z Brezna, ktorý sa stal v r. 1848/49 jedným z organizátorov zdravotníctva revolučného Uhorska, druhá Imrich Tóth, banský lekár v Banskej Štiavnici, kde aj r. 1928 zomiera, bojovník proti ankylostomiáze a olovienke – moru baníkov. Pochádzal zo Ságvaru v Maďarsku. Ako historik medicíny a zdravotníctva bol JUDr. Duka Zólyomi doma v odborných a vedeckých časopisoch nielen v Bratislave a Prahe, ale i v Budapešti. Bol členom redakčnej rady časopisu Dějiny věd a techniky a Protialkoholického obzoru.

JUDr. Norbert Duka Zólyomi, CSc., odišiel z našich radov dňa 21. 9. 1989. Poznali sme ho všetci ako vzdelaného, čestného človeka, vždy ochotného pomáhať druhým. Nezabudneme na neho, jeho práca tu ostáva ako trvalá hodnota.

PhDr. J. Tibenský, DrSc.

Zomrel JUDr. Norbert Duka Zólyomi, CSc., vzácny človek svojím charakterom a vedomosťami. Svoje články uverejňoval v našom časopise od jeho zrodu, od č. 1/65, spolu 43 príspevkov. Okrem toho v 30 pokračovaniach vytvoril dielo unikátne v dejinách slovenského zdravotníctva Problém alkoholu a alkoholizmu v slovenskej literatúre, ktoré venoval pamiatke zakladateľovi Protialkoholického obzoru MUDr. Michalovi Turčekovi. Dr. Duka dostal za svoju pedagogickú činnosť r. 1966 čestný diplom, roku 1972 Reimannovu medailu a roku 1973 Wesprémiovu medailu v Debrecíne, ktorú každoročne udeľuje Maďarská medicínsko-historická spoločnosť.

JUDr. N. Duka Zólyomi, CSc., bol človekom veľmi skromným, vždy spoľahlivým pilierom našej redakčnej rady, ochotný kedykoľvek pomôcť.

Hlboko sa skláňame pred jeho pamiatkou!

V. Turčeková